

Louis Althusser’de Emek Gücünün Yeniden Üretilmesi ve Hukuk İdeoloji İlişkisi*

ZELAL PELİN DOĞAN**

Giriş

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hukuki metinlerde, duymaya alışık olduğumuz bazı kavramlar kullanılmaya başlandı. Bu durum, henüz doğmakta olan liberal-burjuva hukuk modelinin habercisiyken feodalizmin yerine geçecek kapitalizmin de tipik niteliğinin sloganlarıydı. Hâlâ hukuki metinlerin vazgeçilmezleri olan “özgürlük”, “eşitlik” gibi kavramlar bunlardan birkaçıydı. 1215 tarihli Magna Carta’dan bu yana hukuk, bu nosyonlara normatif bir varlık kazandırdı ve toplumdaki herkesi “hak” sahibi yaparak “hukuk devleti” idealini gerçekleştirmeye çabaladı.

Kapitalist toplumsal formasyonun¹ karakteristiği olarak özgür ve eşit ticaret ilişkileri, kuşkusuz ki, bizzat kendini “evrensel” ve böylelikle “taraf-

* Bu makalede kör hakemlik süreci uygulanmıştır. Geliş Tarihi: 04/11/2018, Kabul Tarihi: 08/12/2018.

** İstanbul Bilgi Üniversitesi, İnsan Hakları Hukuku, Yüksek Lisans Programı [Öğrenci]. E-Posta: zelalpd@gmail.com

¹ Toplumsal formasyon kavramı çoğunlukla “toplum”a göndermede bulunur. Bu kavram, genellikle yapısalcı Marksistler tarafından kullanılmıştır. Marx, bu ifadeyi seyrek olarak kullanmıştır (Bottomore, 2012: 586). Althusser ise “Üretim Tarzı Nedir?”

PASAJLAR

sosyal bilimler dergisi

HUKUK DÜŞÜNCEİ

01

Kaynakça

- Akbaş, Kasım. (2006a). "İdeoloji Olarak Hukuk". içinde *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi 15. Kitap*. Hazırlayan: Hayrettin Ökçesiz. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları. s. 81-95
- _____. (2006b). *Hukukun Büyübozumu: Eleştirel Hukuk Çalışmaları Hareketi*. Birinci Basım. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- Althusser, Louis. (2000). *Özeleştirici Öğeleri*. Çev.: Levent Targu. İkinci Basım. İstanbul: Belge Yayınları.

- _____ (2002). "Marksizm ve Hümanizm". içinde *Marx İçin*. Çev.: Işık Ergüden. Birinci Basım. İstanbul: İthaki Yayınları
- _____ (2006a). *Yeniden Üretim Üzerine: İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. Çeviren: A. Işık Ergüden, Alp Tümertekin. Birinci Basım. İstanbul: İthaki Yayınları.
- _____ (2006b). *Felsefe ve Bilimadamlarının Kendiliğinden Felsefesi*. Çev.: Alp Tümertekin. İkinci Basım. İstanbul: İthaki Yayınları
- _____ (2007). *Kapital'i Okumak*. Çev.: A. Işık Ergüden. Birinci Basım. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Atılğan, Gökhan. (2012). "İdeoloji". içinde *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler*. Hazırlayanlar: Gökhan Atılğan, E. Atilla Aytekin. İkinci Basım. İstanbul: Yordam Kitap. s. 285-297.
- Balibar, Étienne. (1991). *Althusser için Yazılar*. Çev.: Hülya Tayfun. Birinci Basım. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Barrett, Michéle. (2004). *Marx'tan Foucault'ya İdeoloji*. Çev.: Ahmet Fethi. Birinci Basım. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- Bekmen, Ahmet. (2010). "Maksizm: Praksis'in Teorisi". 19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler. Derleyen: Birsen Örs. Dördüncü Basım. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s. 163-252
- Bottomore, Tom (Ed.). (2012). *Marksist Düşünce Sözlüğü*. (Der.) Mete Tunçay. Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Yeni Basım. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Buonamano, Roberto. (2014). "The Legal Subject in Althusser's Political Theory". in *Law Critique*, DOI 10.1007/s10978-014-91939-3.
- Collins, Hugh. (2013). *Marksizm ve Hukuk*. Çev.: Umre Deniz Tuna. Birinci Basım. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Eagleton, Terry. (2011). *İdeoloji*. Çev.: Muttalip Özcan. Üçüncü Basım. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ekici, Ekrem. (2013). "Antonia Gramsci ve Louis Althusser: Hukuk İdeolojisinin Eleştirisi". içinde *Marksist Devlet ve Hukuk Teorisi*. (Ed.) Taner Yelkenci. Birinci Basım. İstanbul: NotaBene Yayınları. s.247-278.
- Engels, Friedric. (2010). *İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu*. Çev.: Yurdakul Fincancı. İkinci Basım. Ankara: Sol Yayınları.
- Güngör, Süleyman. (2001). "Althusser'de İdeoloji Kavramı", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, No:2, s. 211-231.
- Gramsci, Antonio. (1971). *Selections from the Prison Notebooks*. (Ed., Trans.): Quintin Hoare, Geoffrey Nowell Smith, New York: International Publishers.
- Hunt, Alan. (1985). "The Ideology of Law: Advances and Problems in Recent Applications of The Concept of Ideology to The Analysis of Law". *Law & Society Review*, Volume 19, Number 1. p. 11-37.

- Koloş, Umut. (2011). "Hukuka Bakışta Başka Bir Boyut: Hukuk Fetişizmi". *İş Dünyası ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut Centel'e Armağan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları. s. 765-788.
- _____ (2014). "Mikro-İktidar İlişkileri ve Hukuk Öznesinin Teşekkülü". içinde *Dönüşen Toplum-Dönüşen Hukuk I: Metamorfoz*. Birinci Basım. İstanbul: Sümer Kitabevi. s. 73-141.
- Laclau, Ernesto. (1977). *Politics and Ideology in Marxist Theory: Capitalism, Fascism, Populism*. London: NLB.
- Larrain, Jorge. (1995). *İdeoloji ve Kültürel Kimlik: Üçüncü Dünya Gerçeği*. Çev.: Neşe Nur Domaniç. Birinci Basım. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Lenin, V. I. (1976). *Ne Yapılmalı?*. Çev.: Mümtaz Yavuz. Birinci Basım. İstanbul: Evren Yayınları.
- Mannheim, Karl. (2009). *İdeoloji ve Ütopya*. Çev.: Mehmet Okyayuz. Birinci Basım. Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Mardin, Şerif. (2013). *İdeoloji*. On Altıncı Basım. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marx, Karl. (1979). "Önsöz". içinde *Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı*. Çev.: Sevim Belli. Dördüncü Basım. Ankara: Sol Yayınları.
- _____ (2012a). *Kapital: Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı. Cilt 1*. Çev.: Mehmet Selik ve Nail Satlıgan. Üçüncü Basım. İstanbul: Yordam Kitap.
- _____ (2012b). *Kapital: Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı. Cilt 2*. Çeviren: Mehmet Selik ve Nail Satlıgan. Üçüncü baskı. İstanbul: Yordam Kitap.
- Marx, Karl ve Friedrich Engels (2013a). "Komünist Manifesto". Komünist Manifesto ve Hakkında Yazılar. Çev.: Nail Satlıgan. Beşinci Basım. İstanbul: Yordam Kitap.
- _____ (2013b). *Alman İdeolojisi*. Çev.: Sevim Belli. Sekizinci Basım. Ankara: Sol Yayınları.
- McLellan, David. (2012). *İdeoloji*. Çeviren: Barış Yıldırım. Üçüncü Basım. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Neocleous, Mark. (2013). *Sivil Toplumu Yönetmek*. Çev.: Bahadır Ahıska. Birinci Basım. İstanbul: NotaBene Yayınları.
- Örs, Birsen. (2010). "İdeoloji". *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*. (Der.) Birsen Örs. Dördüncü Basım. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s. 5-45.
- Özcan, Mehmet Tevfik. (2011). *Hukuk Sosyolojisine Giriş*. Dördüncü Basım. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- _____ (1997). "Hukuk İdeolojisi: Adalet Sorununa Sosyolojik Bir Yaklaşım". içinde *Çağdaş Hukuk Felsefesi ve Hukuk Kuramı İncelemeleri, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi Yayınları 1. Kitap*. Hazırlayan: Hayrettin Ökçesiz. Birinci Basım. İstanbul: Alkım Yayınevi
- Pasukanis, Evgeny B. (2011). *Genel Hukuk Teorisi ve Marksizm*. Çev.: Onur Karahanoğlu. İkinci Basım. İstanbul: Birikim Yayınları.

- Resch, Robert Paul. (2014). *Althusser ve Yeni Marksist Toplumsal Kuram*. Çev.: Feyyaz Şahin. Birinci Basım. İstanbul: Palez Yayınları.
- Ricoeur, Paul. (1994). "Althusser's Theory of Ideology", *Althusser: A Critical Reader*. (Ed.) Gregory Elliott. Cambridge-Massachusetts: Blackwell Publishers. p. 44-72.
- Sancar, Serpil. (2008). *İdeolojinin Serüveni*. İkinci Basım. Ankara: İmge Kitabevi.
- Therborn, Göran. (2008). *İktidarın İdeolojisi, İdeolojinin İktidarı*. Çev.: İrfan Cüre. Birinci Basım. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Timur, Taner. (2011). *Marksizm İnsan ve Toplum*, İkinci Basım. İstanbul: Yordam Yayınları.
- Žižek, Slavoj. (2013). "İdeolojinin Hayaleti". içinde *İdeolojiyi Haritalamak*. (Der.) Slavoj Žižek. Çev.: Sibel Kibar. Birinci Basım. Ankara: Dipnot Yayınları.